

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
CHIANG MAI PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

แนวทางเพิ่มการเข้าถึงบริการส่งเสริมป้องกันและ รักษาพยาบาลแบบองค์รวมไร้รอยต่อ ระหว่างหน่วยบริการตติยภูมิ ทติยภูมิและปฐมภูมิ ของจังหวัดเชียงใหม่

ทพญ.อัมพร เดชพิทักษ์

กลุ่มงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

3 ธันวาคม 2564

อุบัติการณ์การเกิดภาวะปากแหว่งและ/หรือเพดานโหว่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
CHIANG MAI PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

จังหวัดเชียงใหม่
 *** มีเด็กเกิดมีชีพเฉลี่ย 12,000 คน/ปี
 Incidence Cleft per 1,000 births = 2.2
 เฉลี่ย 25 คน/ปี หรือ 2 คน/เดือน
 ชาย : หญิง = 1.4 : 1
 CLP : CP : CL = 49.0 : 27.2 : 23.8
 = 2.1 : 1.1 : 1
 สิทธิ UC 85.1%

*ทุก 3 นาที ทั่วโลกมี
 เด็กหนึ่งคนที่เกิดมา
 พร้อมกับภาวะปาก
 แหว่งเพดานโหว่

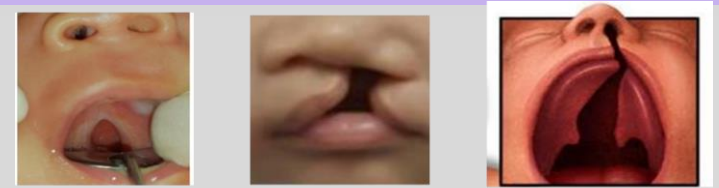
ประเทศไทย
 **ปี 2555 เด็กเกิดมีชีพ 780,975 คน
 ***Incidence Cleft per 1,000 births = 1.5
 1,200 คน/ปี หรือ 100 คน/เดือน

ปี พ.ศ.2563 มีเด็กเชียงใหม่เกิดมีชีพที่มีภาวะ Cleft จำนวน 25 คน
 ปี พ.ศ.2564 มีเด็กเชียงใหม่เกิดมีชีพที่มีภาวะ Cleft จำนวน 24 คน (ฝ่าย1
 แม่อายุ2 ไชยปรากฏการ3 สะเมิง2 เมือง4 สันทราย3 กัลยาฯ1 แม่แจ่ม1 สัน
 กำแพง1 เวียงแหง1 แม่แตง1 เชียงดาว1 หางดง1 ฮอด1 อมก๋อย1)

คาดว่าปี พ.ศ.2565 เด็กเชียงใหม่ที่มีภาวะ CLP และ CP อายุมากกว่า 5 ปี
 จะมีจำนวนมากกว่า **300 คน**

ที่มา : * มูลนิธิสร้างรอยยิ้ม (Operation Smile)

- ** กลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน ปีพ.ศ. 2555
- *** เอกสารประกอบการดูแลรักษาผู้ป่วยภาวะปากแหว่งและหรือเพดานโหว่ โดย อ.นพ. กฤษณ์ ขวัญเงิน พ.ศ. 2557
- **** อุบัติการณ์ปากแหว่งเพดานโหว่ในทารกแรกเกิดจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2558-2562

Q35

Q36

Q37

ศักยภาพของเครือข่ายหน่วยบริการสุขภาพระดับตติยภูมิ ทุตติยภูมิและปฐมภูมิ จ.เชียงใหม่ ที่รับขึ้นทะเบียนและให้การดูแลรักษาผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่

รพ.ฝาง (ตติยภูมิ)

- ผ่าตัดแก้ไข Cleft
- แก้ไขการพูด

รพ.นครพิงค์ (ตติยภูมิ)

- ผ่าตัดแก้ไข Cleft
- แก้ไขปัญหาการสบฟัน
- แก้ไขการพูด

รพ.จอมทอง (ตติยภูมิ)

- ผ่าตัดแก้ไข Cleft
- แก้ไขปัญหาการสบฟัน
- แก้ไขการพูด

รพ.มหาราชนครเชียงใหม่ (ตติยภูมิ)

- ผ่าตัดแก้ไข Cleft
- แก้ไขปัญหาการสบฟัน
- แก้ไขการพูด

รพ.สันป่าตอง (ตติยภูมิ)

- แก้ไขปัญหาการสบฟัน

โรงพยาบาลชุมชนจำนวน 20 แห่ง (ตติยภูมิ)

รพ.สต. จำนวน 267 แห่ง (ปฐมภูมิ)

ระบบบริการสุขภาพและระบบส่งต่อผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ จ.เชียงใหม่

Cleft care Service system in Chiangmai

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
CHIANG MAI PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

หลักการ

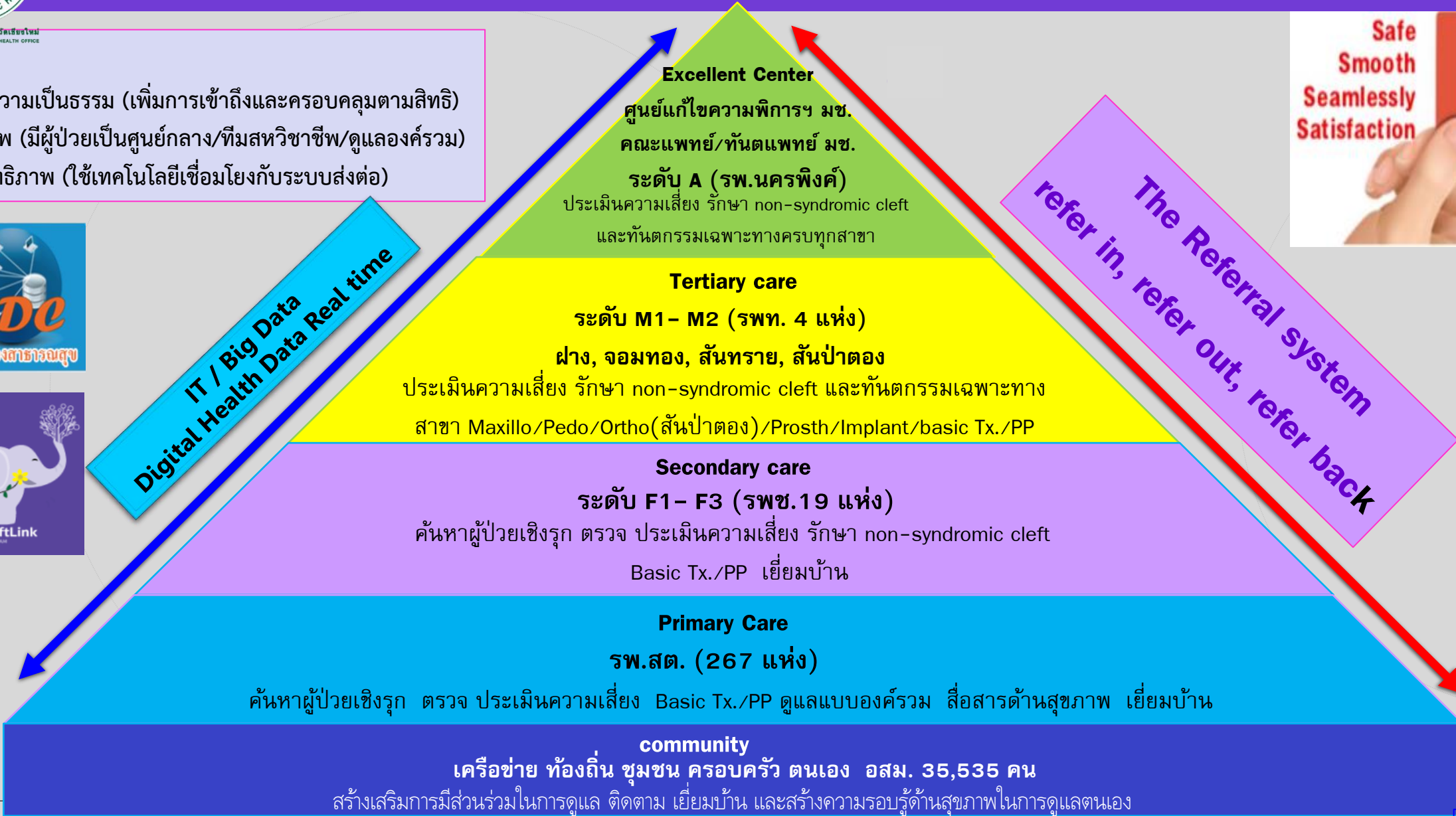
1. สร้างความเป็นธรรม (เพิ่มการเข้าถึงและครอบคลุมตามสิทธิ)
2. คุณภาพ (มีผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง/ทีมสหวิชาชีพ/ดูแลองค์รวม)
3. ประสิทธิภาพ (ใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงกับระบบส่งต่อ)

IT / Big Data
Digital Health Data Real time

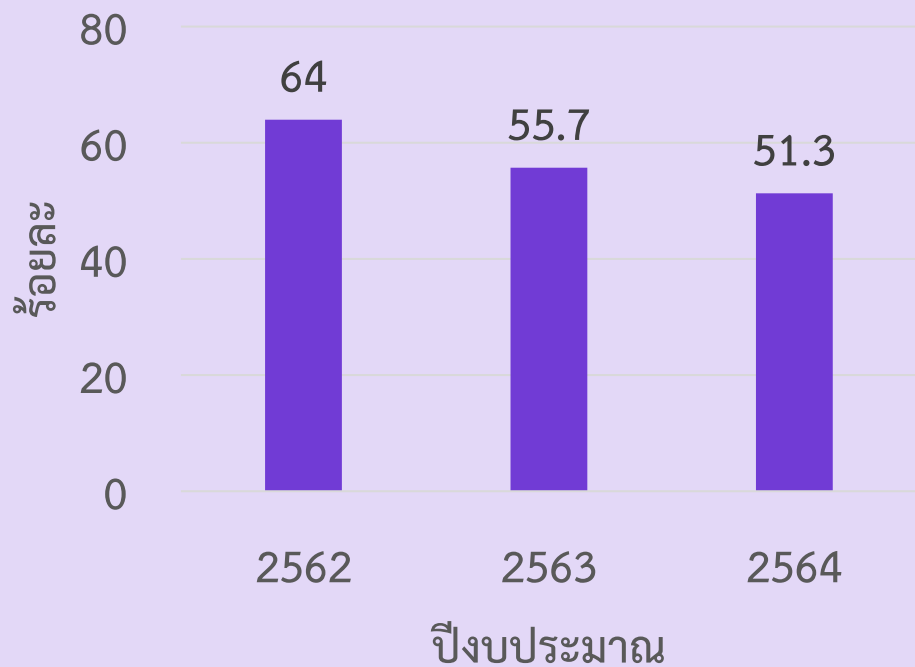

The Referral system
refer in, refer out, refer back

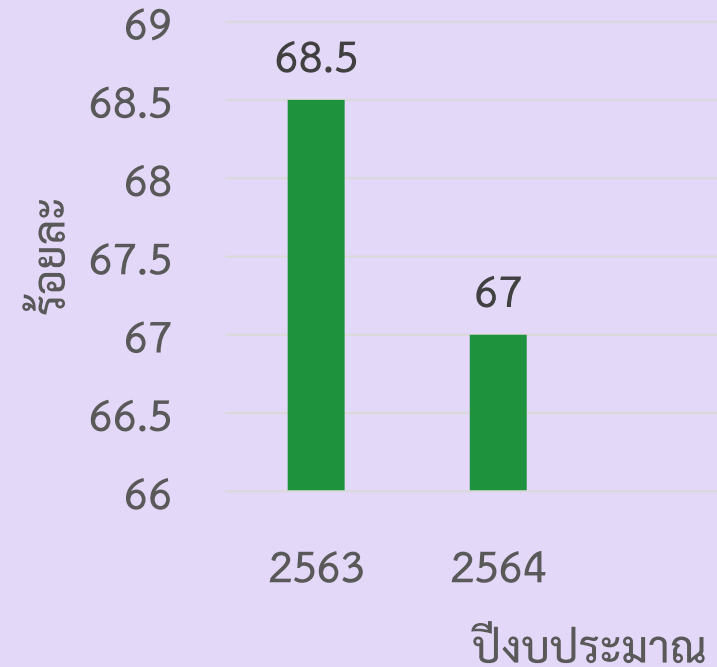

หมายเหตุ: หน่วยบริการที่รับขึ้นทะเบียนโครงการอัมสวายเสียงใส จ.เชียงใหม่ ประกอบด้วย ศูนย์แก้ไขความพิการฯ คณะแพทย์ มช., รพ.นครพิงค์, จอมทอง, ฝาง, สันป่าตอง (กรณีจัดฟัน)

17.16 OHSP ร้อยละผู้ป่วยปากแห้งเพดานโหว่ ได้รับการรักษาสุขภาพช่องปาก (คน)

17.17 OHSP ร้อยละผู้ป่วยปากแห้งเพดานโหว่อายุ 0-14 ปี ได้รับการรักษาสุขภาพช่องปาก (คน)

พบว่าความครอบคลุมในการให้บริการสุขภาพช่องปากแก่ผู้ป่วยปากแห้งเพดานโหว่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของไวรัสโคโรนา 2019 มีแนวโน้มลดลง

บทบาทสหวิชาชีพในการดูแลรักษาผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ จ.เชียงใหม่

0-3 เดือน

3-6 เดือน

9-12 เดือน

1-5 ปี

★ 5-12 ปี

12-20+ ปี

- ประเมินทารกแรกคลอด
- ชักประวัติการตั้งครรภ์และคลอด
- ตรวจหู การได้ยิน

- ผ่าตัดปลูมภูมิซ่อมแซมริมฝีปากและจมูก
- ตรวจและรักษากรณีมีการอักเสบของหูชั้นกลาง

- ผ่าตัดปลูมภูมิซ่อมแซมเพดานโหว่

- ดูแลสุขภาพช่องปาก แนะนำผู้ปกครอง

- แนะนำการบริโภคอาหาร
- ตรวจฟันทุก 6 เดือน
- ทาฟลูออไรด์เสริม

- แนะนำการพัฒนาภาษา และการพูดของเด็ก

- ตรวจสุขภาพ/ตรวจพัฒนาการ
- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพเด็ก

- ผ่าตัดทุดิยภูมิริมฝีปากและจมูก
- แก้ไขความบกพร่องของเพดานอ่อนและผนังคอ (ถ้าจำเป็น)
- ตรวจหูทุกปี

- ดูแลสุขภาพช่องปาก แนะนำผู้ปกครอง
- ตรวจฟันทุก 6 เดือน
- บริการป้องกัน/ รักษาตามความจำเป็น

- กระตุ้นการพูด ฟีกพูด เพื่อแก้ไขภาษาและการพูดของเด็ก

- ตรวจสุขภาพ/ตรวจพัฒนาการ
- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพเด็ก

- ผ่าตัดทุดิยภูมิริมฝีปากและจมูก
- แก้ไขความบกพร่องของเพดานอ่อนและผนังคอ (ถ้าจำเป็น)
- ตรวจหูทุกปี

- ตรวจการสบฟัน ★
- จัดฟันเตรียมความพร้อมสำหรับการปลูกถ่ายกระดูกที่สันเหงือก ★ (Alveolar Bone Graft)
- ตรวจฟันทุก 6 เดือน
- บริการป้องกัน/ รักษาตามความจำเป็น

- รักษาและติดตามผลจนเด็กมีภาษาและการพูดปกติ

- ตรวจสุขภาพ กระตุ้นพัฒนาการ

- ผ่าตัดทุดิยภูมิริมฝีปากและจมูก
- แก้ไขความบกพร่องของเพดานอ่อนและผนังคอ (ถ้าจำเป็น)

- ดึงขากรรไกรมาข้างหน้า
- ประเมินการจัดฟัน
- เตรียมการผ่าตัดกระดูกขากรรไกร
- ใส่เครื่องมือคงสภาพฟัน+ฟันเทียม + รากฟันเทียม (ถ้าจำเป็น)
- ตรวจฟันทุก 6 เดือน
- บริการป้องกัน/ รักษาตามความจำเป็น

- รักษาและติดตามผลจนเด็กมีภาษาและการพูดปกติ
- ประเมินผลการรักษา

- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ

จนท.สาธารณสุขในรพ.สต./อสม. ให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพ, พัฒนาการ และสุขภาพช่องปากของเด็ก เฝ้าระวัง ค้นหาผู้ป่วยในพื้นที่/ ดูแล ติดตามเยี่ยมบ้าน

บทบาทของจนท.สาธารณสุขในการดูแลผู้ป่วยปากแห้งเพดานโหว่

1. ค้นหาและตรวจกรอง

- ค้นหาผู้ป่วยปากแห้งเพดานโหว่ในพื้นที่
- สอบถามประวัติในครอบครัวเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางพันธุกรรม
- ศึกษาปัจจัยสถานะแวดล้อม เช่นภาวะโภชนาการไม่เหมาะสมในมารดาที่ตั้งครรภ์ อายุมารดา การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ ฯลฯ

2. รักษาและฟื้นฟู

- เยี่ยมบ้าน ดูแลจิตใจผู้ป่วยและครอบครัว
- เยี่ยมโรงเรียน ทำความเข้าใจกับคุณครูและเพื่อนไม่ให้ถูกล้อ
- ทำความเข้าใจว่าผู้ป่วยที่มีภาวะปากแห้งเพดานโหว่สามารถรักษาให้หายได้ ไม่ใช่ผู้พิการ

3. ให้คำแนะนำ ป้องกันการเกิดซ้ำ

- ให้คำแนะนำในการทำความสะอาดช่องปาก การให้นม การบริโภคอาหาร การใช้เพดานเทียม การดูแลทารกหลังการผ่าตัดเย็บปิดริมฝีปากและเพดาน
- ติดตามให้ผู้ป่วยเข้ารับการตรวจประเมินและรับการรักษาต่างๆ ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม
- ติดตามมารดากรณีวางแผนตั้งครรภ์ลูกคนต่อไป

ค่าเดินทางของผู้ป่วย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
CHIANG MAI PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

- ศูนย์แก้ไขความพิการบริเวณใบหน้าและกะโหลกศีรษะ คณะแพทย์ฯ มช.**
- ทีมแพทย์ผ่าตัด/ENT /กุมารแพทย์
 - ทีมทันตแพทย์
 - ทีมพยาบาล (PCT Craniofacial)
 - ทีมนัก Speech therapy (จากภาควิชา ENT และคณะเทคนิคการแพทย์)
 - งานประสานสิทธิ์
 - งานสังคมสงเคราะห์
 - ทีมมูลนิธิสวนดอก

Partnership Chiang Mai Cleft Care

**รพ.ส่งเสริมสุขภาพ/ ศูนย์อนามัยที่ 1
(ทีมพยาบาลนมแม่)**

- รพศ.นครพิงค์**
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการรักษาทางทันตกรรมในเด็กที่ย่างยากซับซ้อนของเขต 1
 - ทีมแพทย์และทันตแพทย์ทุกสาขา
 - ทีมพยาบาล
 - นักกิจกรรมบำบัด(ฝึกพูด)
 - ผู้ช่วยทันตแพทย์/ช่างทันตกรรม

- คณะทันตแพทยศาสตร์ มช.**
- ศูนย์รักษาเฉพาะทางผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ (Cleft Center)
 - ภาควิชาทันตกรรมจัดฟันและทันตกรรมสำหรับเด็ก
 - ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์
 - ภาควิชาศัลยศาสตร์ช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล

**หน่วยเอกชนร่วม
จัดบริการ (Public
Private partnership)**

**ภาคเอกชน
อปท./ท้องถิ่น**

เครือข่ายครอบครัวเยี่ยมส่วยเสียงใส

ภาคประชาชน (อสม.)

รพท.

- รพ.ฝาง**
- ทีมแพทย์ ENT/ กุมารแพทย์/ สูตินารีแพทย์/ จิตแพทย์
 - ทีมพยาบาล ENT/ กุมารแพทย์/ นมแม่/ จิตเวช
 - ทีมทันตแพทย์*รพ.ฝาง แม่อายุ ไซยปรการ
 - ผู้ช่วยทันตแพทย์
 - ทันตภิบาล จนท.สาธารณสุขในรพ.สต. และอสม.
 - นักกิจกรรมบำบัด
 - ทีมสวัสดิการสังคมและงานประกันสุขภาพ
 - ทีมงานพัฒนาระบบโปรแกรมแบบ One Stop Network

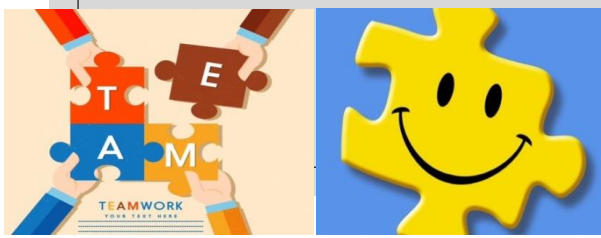
- รพ.จอมทอง**
- ทีมแพทย์ (กุมารแพทย์/ENT)
 - ทีมทันตแพทย์ (*maxillo, เด็ก, จัดฟัน)
 - ทันตภิบาล/ ผู้ช่วยทันตแพทย์
 - พยาบาล (NICU/ห้องคลอด/ คลินิกนมแม่/หอผู้ป่วย)
 - พยาบาล ENT (case manager)
 - นักกิจกรรมบำบัด(ฝึกพูด)
 - ฝ่ายประสานสิทธิ์

- รพ.สันป่าตอง**
- ทีมแพทย์ (กุมารแพทย์/ENT)
 - ทันตแพทย์ (*จัดฟัน/ ทั่วไป)
 - ทันตภิบาล/ ผู้ช่วยทันตแพทย์

- รพ.สันทราย**
- ทีมแพทย์ (กุมารแพทย์/ENT)
 - ทันตแพทย์ (*maxillo/ ทั่วไป)
 - ทันตภิบาล/ ผู้ช่วยทันตแพทย์

**รพช.ทุกแห่ง
(ทพ.หลักผู้รับผิดชอบ
งาน Cleft)**

- รพ.สต.**
- จนท.สาธารณสุข
 - จพ./นวก. ทันตฯ
 - พยาบาล

โครงการ “ยิ้มสวย เสียงใส” จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2564

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
CHIANG MAI PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

จุดเน้น : เชื่อมโยงระบบสุขภาพปฐมภูมิ (นโยบายนโยบาย 3 หมอ) กับการดูแลเด็กปากแห้งเพดานโหว่ของจังหวัดเชียงใหม่ เน้นการดูแลแบบองค์รวม ต่อเนื่อง ผสมผสานงานส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟู จัดบริการเชิงรุก (เยี่ยมบ้าน) ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง ช่วยตนเองได้

ทันตภิบาล: ฝึกผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็ก (แปรงแห้ง แปรงฟัน222) ตรวจคัดกรองและประเมินความเสี่ยงต่อฟันผุ ให้ฟลูออไรด์เสริมทุก 3-6 เดือน เคลือบหลุมร่องฟัน

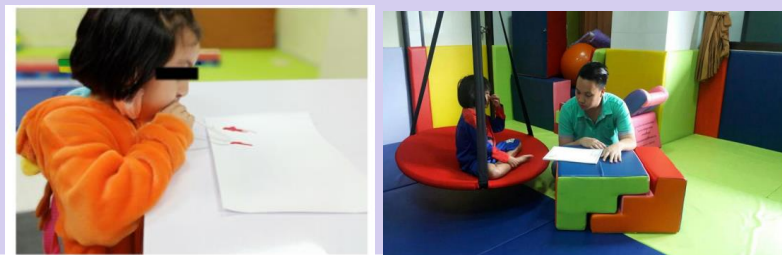
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข : ตรวจสุขภาพ ประเมินพัฒนาการ ภาวะโภชนาการ

ทีมสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

ทีมอำเภอ

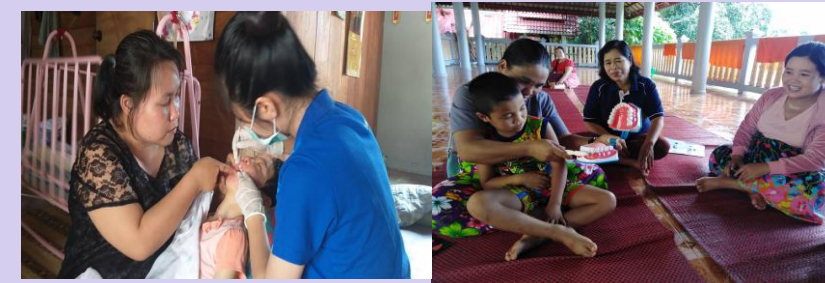
ทีมตำบล

การเยี่ยมบ้าน ร่วมกับ อสม. ประจำหมู่บ้าน

ทีมชุมชน

การดูแลด้านจิตใจ : เพื่อนช่วยเพื่อน

ทีมสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ทีมอำเภอ

ทีมตำบล

ทีมชุมชน

ทีมสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

ทีมอำเภอ

ทีมตำบล

ทีมชุมชน

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการค้นหาและให้การรักษาเด็กปากแหว่งเพดานโหว่และกลุ่มเปราะบางแบบองค์รวม สำหรับทีมสหสาขาวิชาชีพ โซนสายใต้ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 19 มีนาคม 2564 ณ รพ.จอมทอง

Update Thai cleft link Program

พัฒนาศักยภาพทันตแพทย์ในการใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับจัดโครงสร้างจมูก ที่เรียกว่า "Nasoform" ในผู้ป่วยเด็ก Cleft

- การเลือกขนาดที่เหมาะสม การใส่และจัดตำแหน่ง
- การทำ nasal molding
- การติดแถบคาดให้ได้ผลในการจัดตำแหน่งริมฝีปาก columella และสันเหงือก

สาธิตการทำความสะดวกช่องปากในผู้ป่วยเด็ก Cleft

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการค้นหาและให้การรักษาด็กปากแหว่ง เพดานโหว่และกลุ่มเปราะบางแบบองค์รวม สำหรับทีมสหสาขาวิชาชีพ โซนสายใต้ จังหวัด เชียงใหม่ วันที่ 19 มีนาคม 2564 ณ รพ.จอมทอง

พัฒนาศักยภาพของพยาบาลวิชาชีพผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้ เรื่อง “การให้นมในผู้ป่วยปากแหว่งเพดานโหว่”

การอุ้มทารกดูนมอย่างถูกวิธี

การป้อนและเก็บน้มนมอย่างถูกวิธี

การให้นมทางเลือก
(Alternative feeding)

พัฒนาศักยภาพของนักกิจกรรมบำบัด
ในการประเมินพัฒนาการเด็ก และฝึก
ทักษะท่าทางการบริหารกล้ามเนื้อ
ใบหน้าและลิ้นเพื่อช่วยในการกลืน

คุณแม่อย่าตกใจ!!

**ปากแห้ง
ปวดตาไหม้**

เป็นได้ก็หายได้

